

4. Herkenning en duiding van radicalisering

Hieronder volgt een handreiking bij het herkennen en duiden van radicalisering door:

1. het verhelderen van signalen die mogelijk een aanwijzing kunnen zijn voor (dreigende) radicalisering;
2. het stellen van controle vragen ;
3. het weten op te sporen van bedreigende factoren of omstandigheden, die de situatie zorgelijker zouden kunnen maken.

vooraf

Belangrijk voorafgaande aan gebruik van deze lijst is:

- Doe de duiding niet alleen: zoek contact met andere professionals, ouders of vrienden van de persoon waar u zich zorgen over maakt. Inventariseer of uw zorg gedeeld wordt, wat ervaren of zien zij?
- Pas op voor overhaaste, onterechte labels. Stel jezelf controlevragen.
- Ook als er geen sprake is van (dreigende) radicalisering kan een 'niet-pluis-gevoel' en een aantal signalen duiden op een zorgelijke situatie waarin iets moet gebeuren- ook als het niets met radicalisering te maken heeft.

ad 1. de signalen

Bij personen die in een proces van radicalisering zitten is vaak een aantal van de volgende mogelijke signalen van radicalisering te onderscheiden:

- Vervreemding en (zelf) uitsluiting: afstand nemen, persoonlijke relaties veranderen drastisch en contacten worden verbroken.
- Devotie en idealisme: verheerlijking van idealen, een ideale samenleving en het verlaten van instituties die deze idealen niet delen. Waar loopt hij of zijn warm voor?
- Bedreigingen en vijanden: benoemen van bedreigingen van 'de vijand'. Waar is hij of zij tegen of bang voor?
- Privaat is publiek: er wordt geen onderscheid gemaakt tussen private normen en de publieke normen.
- Uiterlijke kenmerken en andere uitingsvormen: kleding, profielsite en alias dienen niet om hip te zijn, maar hebben een ideologisch statement.
- Onderlinge loyaliteit: de gedeelde ideologie of groepsidentiteit wordt belangrijk. Radicalisering is vaak een sociaal proces, een soort van 'nieuwe familie'. Uitzondering hierop zijn eenlingen welke radicaliseren binnen een (zelfverkozen) isolement.
- Actiebereidheid: Is het onrecht of de bedreigingen dusdanig dat de persoon voelt dat hij tot actie moet overgaan en zijn bijdrage aan de 'strijd' wil/moet leveren? Wordt geweld daarbij gerechtvaardigd of acties gelegitimeerd?

ad 2: controlevragen

Belangrijk is om als professional controlevragen te stellen:

- Kan het gaan om handelingen die lijken op radicale uitingen maar ook op iets anders kunnen duiden?
- Kan het gaan om radicale symbolen, leuzen en redeneringen die worden geuit zonder dat dit gedachtegoed of de ideologie ook wordt gedeeld?
- In hoeverre is er sprake van een ideologisch component? Of worden bepaalde argumentaties enkel provocerend gebruikt?
- Is het de eerste keer dat je dit gedrag of uiting waarneemt of heb je al eerdere, vergelijkbare ervaringen opgedaan? Is er sprake van gedragsverandering bij de persoon in kwestie?
- Ben jij de enige die ziet dat er sprake is van (geen) radicalisering, of kijken je collega's en professionals van andere instellingen die de jongere kennen, er ook zo tegen aan?
- Hoe verhoudt het waargenomen gedrag zich tot het aangehangen gedachtegoed? In welke mate beïnvloedt het denken het doen?

ad 3: bedreigende factoren

Naast de signaallijst en bij behorende controlevragen kunnen bedreigende factoren rond het individu in kwestie—ook wel voedingsbodem genoemd— tevens de zorgelijkheid van signalen doen toenemen:

- slecht sociaal netwerk, isolatie of vervreemding;
- problematische identiteitsontwikkeling (bijv. eenzaamheid, gepest worden etc.);
- aanwezigheid van radicale personen in de directe omgeving;
- persoonlijke crises (bijv. scheiding, ontslag, conflicten en crises) ;
- frustrerende gebeurtenissen (bijv. integratieparadox) ;
- persoonlijke gebeurtenissen die leiden tot schaamte/schande;
- slechte schoolprestaties, werkloosheid, slechte arbeidsmarktkansen;
- psychische problematiek;
- drank en drugs .

en de professional?

Het contact met de persoon waarover zorgen zijn is het belangrijkste middel om deze zorgen, al dan niet gerelateerd aan radicalisering, te duiden. Die duiding is sterk afhankelijk van de aard van het signaal; hierbij kan het instrument Radicx (KPC-groep, 2010) behulpzaam zijn. Contact met andere professionals of ouders is bij de signaalbeoordeling belangrijk. Hierdoor wordt inzichtelijker of er wel of geen reden is tot zorg en of er sprake is van radicalisering. De combinatie van de signaallijst, het contact met andere professionals, ouders en de jongere zélf, het in oogschouw nemen van beschermende en bedreigende factoren en de controlevragen kan een antwoord geven op vragen zoals: “Is de persoon zoekende of zich aan het oriënteren binnen een ideologie?” “Heeft hij of zijn sympathieën voor een radicale ideologie?” “Of zijn de uiting van idealen doorleefd in gedrag en communicatie?”

De professional moet zich er namelijk van bewust zijn dat signalen ook betrekking kunnen hebben religieuze orthodoxie, identiteitsdilemma's of problemen in de privé omgeving van jongeren. En tot slot: de eigen perceptie van professionals kan bovendien beïnvloed worden door de berichtgeving in de media, door het publieke debat, door persoonlijke ervaringen etc.

Meer lezen?

KPC-groep (2010) Radicx tool. Een meetinstrument bij radicalisering. Den Bosch, 2010